

NURMIJÄRVI

Arviointikertomus 2014

Nurmijärven kunta, Tarkastuslautakunta

Arviointikertomus vuodelta 2014

SISÄLLYS

1.	Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus.....	3
2.	Tarkastuslautakunnan toiminta.....	5
3.	Edellisen vuoden arviointikertomuksen käsittely ja toimenpiteet	6
4.	Tavoitteiden toteutumisen arviointi	7
4.1	Strategiset tavoitteet	7
4.2	Toiminnalliset tavoitteet	8
4.2.1	Elinkeino- ja kuntakehityskeskus	8
4.2.2	Keskushallinnon toimiala	9
4.2.3	Sosiaali- ja terveystoimi	9
4.2.4	Sivistystoimi	11
4.2.5	Ympäristötoimi	13
4.2.6	Liikelaitokset.....	14
4.3	Taloudelliset tavoitteet.....	15
4.4	Investoinnit	19
5.	Henkilöstö.....	20
6.	Kuntakonserni	21
7.	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	22
8.	KUUMA-yhteistyö.....	22
9.	Muut havainnot	23
10.	Yhteenveto	23
11.	Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle	24

Tarkastuslautakunta on merkinnyt kertomukseensa numeroituihin kehyksiin sellaiset havainnot, joista odotetaan vastineet ja/tai selvitykset. Kertomuksen teksti saattaa sisältää myös muita sellaisia kannanottoja ja havaintoja, joihin voidaan antaa vastineita.

Tarkastuslautakunta 11.5.2015

NURMIJÄRVEN VALTUUSTOLLE ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2014

1. Tarkastuslautakunnan puheenjohtajan katsaus

Vuosi 2014 oli valtakunnan tasolla selvitysten vuosi, niin myös Nurmijärvellä. K-8 kuntien liitosselvitys ei edennyt Nurmijärvellä päätepisteeseen vaan valtuusto päätti irtautua hankkeesta. Selvitystyön puitteissa kunta sai paljon tausta-aineistoa. Toivottavasti sitä voidaan hyödyntää jollakin tavalla.

Sote-uudistusta pyöriteltiin koko viime vuoden ajan, löytämättä siihen ratkaisua. Asiakokoinaisuuteen varmaan palataan eduskuntavaalien jälkeisessä ajassa. Tämän tiimoilta on alkamassa uusi K-8 kuntien Hyvinkään sairaanhoitoaluetta koskeva selvitystyö. Toivottavasti tästä aikanaan löytyy toimiva malli, joka palvelee niin kuntia kuin käyttäjiäkin. Tätä tulee ohjaamaan eduskuntavaalien jälkeen valittavan hallituksen ohjaus ja päätökset.

Metropolihallinto oli kuntarakennelain mukainen selvitystyö. Tämän eteenpäin viennin maan hallitus loppuvuonna hylkäsi. Saa nähdä millä tavalla tähänkin asiaan palataan.

Selvitystyöt kaiken kaikkiaan työllistävät viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä runsaasti. Toivottavasti näistä valmisteluista jäi tähteenä jotain jatkossa hyödynnettävää aineistoa. Selvitystöiden karsiuduttua suurimmaksi osaksi osoittaa sen, että kuntien välinen yhteistyö on vaalimisen arvoinen asia.

Kuntalaki saatiin maaliin, joskin pienellä viiveellä. Tulevat kunnallisvaalit siirtyvät keväälle 2017. Lain uudistukset astuvat voimaan asteittain, suurimmalta osaltaan tulevien kunnallisvaalien jälkeisenä aikana.

Kuntalaki antaa uusia elementtejä muuttaa toimintoja, jos ja kun muutoksia kuntaorganisaatiossa tehdään. Toivottavasti nämä tapahtuvat hyvässä yhteistyön hengessä.

Joukkoliikenteen muutos Nurmijärvellä on iso asia. ELY-keskus kilpailutti joukkoliikenteen ja teki hankintapäätöksen alueellisen käyttäjäoikeussopimukseen siirtymisen kautta. Ainoa harmi näissä sopimuksissa on ELY:n niukat budjettirahat. Jatkossa kustannusten jako ja määrärahat ohjaavat joukkoliikenteen kattavuutta. Nurmijärven ja HSL:n liikennealueella tärkeä lähitulevaisuuden hanke tulee olemaan kehärata, sillä se tulee palvelemaan niin Nurmijärveläisiä kuin muitakin alueen julkisen liikenteen käyttäjiä. Tässä liikennemuodossa ratkaistaan käyttäjien näkökulmasta mikä on lipun hinta ja miten sovitetaan yhteen HSL:n ylläpitämä liikenne ja ELY:n huolehtima liikenne Nurmijärveltä.

Investointitaso on korkea. Mielestäni päätetyt hankkeet tulee saattaa valmiiksi ennen kuin tehdään uusia merkittäviä hankkeita. Tällä hetkelläkin hankkeet menevät osittain tulevalle vaalikaudelle.

Velkaantuminen on sitä luokkaa, että talouden suhteen toivon päättäjien myös huolehtivan tulopuolesta.

Työttömyyden kasvu on nopeaa ja se tuo tullessaan lisätarpeita kunnallisten palveluiden saatavuuteen. Huolestuttavaa on myös eriarvoisuuden lisääntyminen.

2014 hyväksytyn kuntastrategian tulee siirtyä talousarvion sisälle käytännön toimenpiteiksi. Sen päivittäminen alkaa kuntalain muutoksen myötä. Tähän kytkeytyy myös toimintaa ohjaavat toimenpideohjelmat. Tarkastuslautakunta tulee jatkossa seuraamaan niiden toteutumista käytännön tavoitteiksi ja toimenpiteiksi.

Hallintokunnat ovat suhteellisen hyvin selvinneet antamiensa tavoitteiden toteuttamisessa. Voi kuitenkin vielä kysyä, ovatko tavoitteet olleet tarpeeksi haasteellisia kuntalaisten ja kuntatalouden näkökulmasta?

Hannu Toikkanen

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Valtuuston toimikaudekseen valitsema tarkastuslautakunta vastaa kuntalain 71 ja 75 §:n nojalla kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta. Lautakunnan tehtävänä on arvioida valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista kunnassa ja kuntakonsernissa. Lisäksi tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Tarkastuslautakunnan **jäsenet** ja heidän henkilökohtaiset varajäsenet toimikaudella 2013 - 2016 sekä osallistuminen vuoden 2014 arviointikokouksiin ovat seuraavat:

Hannu Toikkanen , pj. 13/13	Vilho Vainio
Jouni Maijala , vpj.13/13	Jari Aronen
Mika Harju , 12/13	Heikki Sahakangas 1/13
Torsti Ruokoski , 12/13	Eero Lehtipuu 1/13
Aulikki Markkanen , 13/13	Pirjo-Liisa Torkki
Milka Taivassalo , 13/13	Liisa Sunila
Aila Metsä-Mähkä , 13/13	Marja Innanen

Valtuuston valitsemana tilintarkastajana on toiminut JHTT-yhteisö BDO Auditor Oy ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Raija Ruuskanen 9/2014 asti ja siitä lähtien JHTT Kirsi Sova. Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut Kirsi Sova. Tarkastuslautakunta kokoontui arviointivuonna 2014–2015 13 kertaa. Varsinaisten jäsenten osallistumisprosentti kokouksiin oli 98.

Kunnan toimintojen arviointia suoritettiin seuraamalla toimielinten päätöksentekoa ja kuulemalla kunnanjohtajaa, talousjohtajaa ja toimialojen johtavia viranhaltijoita sekä muita vastuhenkilöitä. Tutustumis- ja arviointikäynnit tehtiin Klaukkalan jäähalliin ja Rajamäen uimahalliin. Arvioinnissa on hyödynnetty myös kuntalaisilta saatuja tietoja kunnan toiminnasta.

Lautakunnan vuoden 2014 työohjelman mukaan arvioinnin painopistealueeksi asetettiin sivistystoimen toimialan palvelut, talouskeskuksen palvelut, talouden seuranta, tasapainottamistoimenpiteiden toteuttaminen, sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimivuuden arviointi investoinnit ja ajankohtaiset asiat. Joulukuussa lautakunta tapasi valtuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajiston ja kuuli heidän kokemuksia valtuuston toisesta toimintavuodesta ja näkemyksiä sekä evästyksiä lautakunnan arviointityöhön.

Tilintarkastaja esitteli lautakunnalle toimintavuoden alussa työohjelmansa ja toimintavuoden kuluessa ohjelman toteutumista ja tarkastuksissa tehtyjä havaintoja sekä loppuraportin.

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista arvioidessaan tarkastuslautakunnalla oli käytettävissään talousarvio 2014 ja taloussuunnitelma 2015 – 2016, vuoden 2014 tilinpäätös, henkilöstökertomus 2014, hyvinvointikertomus 2014, hallintokuntien toimintakertomukset 2014, liikelaitosten erillistilinpäätökset ja tytäryhteisöjen kertomukset sekä tilintarkastajan raportit tilintarkastuksen toteutumisesta ja toimielinten pöytäkirjat ja muut selvitykset ja raportit.

Valtuuston asettamat sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat ensisijaisia arviointikriteerejä. Sitovat tavoitteet on koottu toimintakertomukseen taulukkoon, jonka avulla tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden toteutumisen lisäksi myös tavoitteiden asettamista ja toteutumisen seuranta.

Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointikertomuksessa esittämät johtopäätökset ja suositukset sekä organisaatiolta saadut vastaukset ovat myös seurannan kohteena ja osa arviointikriteeristöä. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon lautakunnan kokouksissa kuullut esitykset sekä kunnan palvelutoiminnasta muutoin saadut kokemukset ja kunnan asukkailta saadut palautteet.

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen käsittely ja toimenpiteet

Valtuusto velvoitti kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään tarkastuslautakunnan vuoden 2013 arviointikertomuksen ja raportoimaan valtuustolle vuoden 2014 aikana kertomuksen aiheuttamista toimenpiteistä. Kunnanhallitus käsitteli arviointikertomukseen annetut vastineet kokouksessaan 3.11.2014 ja valtuusto 12.11.2014. Kunnanhallitus totesi, että annetuissa vastauksissa on käsitelty kattavasti arviointikertomuksessa esille otettuja asioita ja saattoi vastineet edelleen tarkastuslautakunnalle ja valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta on käynyt läpi toimialojen vastineet lautakunnan havaintoihin ja toteaa, että vastineissa on hyvin ja melko kattavasti selvitetty arviointikertomuksessa olevat huomiot ja mahdolliset toimenpiteet. Vastineet lisäselvityksineen on kirjattu hallintokuntien toimintakertomuksiin.

1. Sähköisen kokoushallinnon lisäämistä koskevaan ehdotukseen on annettu vastaus: "pyrkimys kaikin keinoin lisätä sitä". Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota asian tärkeyteen ja suosittelee selvittämään sähköisen kokoushallinnon nykytilanetta, sekä ilmaisemaan konkreettiset toimenpiteet sen edistämiseksi.

4. Tavoitteiden toteutumisen arviointi

4.1 Strategiset tavoitteet

Nurmijärven kuntastrategia 2014 – 2020 hyväksyttiin valtuustossa 21.5.2014. Se muodostuu seuraavista elementeistä: vastuullinen johtaminen ja taloudenpito, kunnan vetovoima ja kilpailukyky, aktiivinen kuntalainen ja kuntalaisten hyvinvointia edistävät palvelut. Näistä on johdettu 20 strategista valintaa, joihin perustuen toimialojen valtuustoon nähden sitovat tavoitteet on asetettu ja mittarit määritelty vuoden 2015 talousarviossa. Vuoden 2015 talousarvio on laadittu uuden vuonna 2014 hyväksytyyn strategisten linjausten mukaisesti.

Vuoden 2014 talousarvio on laadittu edellisen voimassa olevan strategian 2010–2020 linjausten ja niistä johdettujen tavoitteiden mukaisesti. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu vanhan strategian mukaisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Strategian toteuttamisessa on tarkastuslautakunnan mielestä onnistuttu kohtuullisesti. Kriittinen menestystekijä tasapainoinen kunnan talous -tavoite ja siitä johdetut sitovat tavoitteet talouden ja tuottavuuden osalta eivät toteutuneet. Vuoden 2014 talousarviossa ja 2015 – 2016 taloussuunnitelmassa näytetään edelleenkin suunnitelmallisesti poikkeavan strategisista tavoitteista nostamalla investointien tasoa huomattavasti. Tulevina vuosina talouden tasapainoa on vaikea pitää yllä niin, että strategiassa asetetut taloustavoitteet toteutuvat.

Vuodesta 2015 toteutettava valtiosuus uudistus saattaa mahdollisesti alentaa kunnan valtionosuuksia siirtymäkauden jälkeen vuonna 2017. Vuonna 2014 hyväksytyyn strategiaan mukaan kunnan lainamäärä pidetään maltillisella tasolla ja veroprosentit pidetään seudun keskimääräisellä tasolla sekä kuntalaisten palvelut tuotetaan tehokkaalla tavalla. Kunta panostaa palvelujen tehokkuuteen.

2. Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota palveluiden tehokkuuden mittavuuteen sekä asettamaan konkreettisia toimenpiteitä.

Palvelutason säilyttäminen nykyisellä tasolla voi lähitulevaisuudessa asettaa paineita verotulojen kasvattamiselle ja/tai vaihtoehtoisesti palvelurakenteiden muutoksille. Vuonna 2014 valtionosuuksia saatiin 26,0 milj. euroa ja vuonna 2013 28,2 milj. euroa.

3. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota valtiosuusjärjestelmän tulevaan muutokseen ja suosittelee selvittämään kuinka valtiosuusjärjestelmän muutos huomioidaan tarkasteltaessa kunnan taloudellista tilannetta pitkällä aikavälillä.

Strategisiin valintoihin perustuvat, tulosalueille talousarviossa asetetut vuoden 2014 sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toimintakertomuksen mukaan osittain toteutuneet, mutta osittain niiden toteutuminen on lykkäantynyt. Tilinpäätöksen mukaan valtuuston antamia tavoitteita oli talousarviossa 84 kpl ja niistä arvioidaan toteutuneen 75–80%.

Tarkastuslautakunta on aikaisempina vuosina huomauttanut, että tavoitteiden toteutumista on vaikea kaikilta osin arvioida, koska todentaminen ei aina ole mahdollista. Toimintakertomuksessa ei ole esitetty tarkkaa toteutumaprosenttia tavoitteiden toteutumisesta. Osassa vuoden 2014 tavoitteissa on ongelmana se, että niille ei ole määritelty selkeitä mittareita.

4.2 Toiminnalliset tavoitteet

4.2.1 Elinkeino- ja kuntakehityskeskus

Elinkeino- ja kuntakehityksen sitovat toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet kaikilta osin, mutta myönteistä kehitystä on tapahtunut. Tavoitteen mukaisesti uusi kuntastrategia hyväksyttiin valtuustossa toukokuussa. Elinkeinopoliittisen ohjelman mukaista toimintaa on otettu käyttöön ja painopisteiden välitarkastelu suoritettiin vuoden aikana. Merkittävää työssä on kumppani- ja oppilaitosyhteistyö, johon pitää panostaa tulevaisuudessakin. Koko toimialan toimintakate alitti käyttösunnitelman 115 000 eurolla. Säästöjä syntyi erityisesti asiantuntijapalveluista ja palkoista. Lähes kaikki muut talousarvioon kirjatut sitovat tavoitteet ovat toteutuneet, paitsi talouden hallinta ja rahoitusta koskeva tavoite, sillä maanmyyntitulot jäivät odotuksista Viirinlaakson rakentamisen aloittamisen viivästymisen vuoksi. Maanmyyntitulot alittivat tavoitteen 3,2 milj. euroa.

Talousarvion sitovassa tavoitteessa pyrittiin lisäämään kunnan kiinnostavuutta yritysten näkökulmasta, mitä mitattiin mm. työpaikkojen määrän kasvulla.

4. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tavoitteen saavuttamisen arvioinnissa ilmoitettiin työpaikkojen määrän kunnassa kasvaneen 252:lla vuodesta 2011 vuoteen 2012 ja todettiin, ettei uudempaa tilastoa ole ollut käytettävissä. Tarkastuslautakunta kehottaa tavoitteita asetettaessa varmistamaan, että tavoitteiden mitattavuus on mahdollista.

Maankäytön toteuttamisohjelmaa (MATO) vuosille 2015–2018 on valmisteltu yhteistyössä ympäristötoimialan kanssa. Ohjelma sisältää maanhankinnan ja tontinluovutuksen tavoitteet sekä asunto-ohjelman vuosille 2015–2018. MATO-ohjelma on osa kunnan talouden suunnitelmaa ja siinä koordinoidaan tonttien luovuttamista ja asuntotuotantoa siten, että tontteja on luovutettavissa oikeaan aikaan oikeilta paikoilta. Vuonna 2014 valmistui yhteensä 363 asuntoa, ja vuokra-asuntoja valmistui 75 kpl.

Yleiskaavaohjelma etenee, suurin osa osayleiskaavoista on prosessissa. Ainoastaan Palojoen osayleiskaavaan liittyvien selvityksien teettämisestä on lykätty eteenpäin määrärahojen puutteen vuoksi. Klaukkalan ja Perttulan osayleiskaavat etenivät vastikeluonnosten käsittelyyn. Kirkonkylän, Perttulan ja Rajamäen osayleiskaavoista on teetetty selvityksiä konsulttitoimeksiantoina.

Henkilöstö on vuoden 2014 aikana ollut kuin tilkkutäkki – uusi elinkeinojohtaja astui virkaan, ja vakituisen henkilöstön virkavapaiden ja lomien ajaksi on palkattu määräaikaista työntekijöitä tai delegoitu tehtäviä muille. Palkkasäästöt lienevät tulleet tästä syystä, mutta sitovat tavoitteet on tästä huolimatta pääosin saavutettu.

4.2.2 Keskushallinnon toimiala

Keskushallinnon toimialalle asetetut sitovat tavoitteet toteutuivat pääosin. Talouskeskuksen sitovat tavoitteet tietohallinnon kokonaisarkkitehtuurista ja toimialoilta siirtyvien kilpailutus-ten hoitaminen asetettujen aikataulujen puitteissa eivät ole toteutuneet vuonna 2014.

Vuonna 2014 talouden seurannan perusteella lisättiin vuoden aikana kunnan menomäärärahoja 3,6 milj. euroa ja toimintatuottoja vähennettiin 6,1 milj. euroa. Määrärahojen lisäys kohdistui suurelta osin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Sosiaali- ja terveyspalveluiden määrärahojen ylitys alkuperäiseen talousarvioon verrattuna oli 3,8 milj. euroa eli 3,4 % alkuperäisestä talousarviosta. Määrärahojen lisäys sosiaali- ja terveystoimen toimialalla kohdistui suurelta osin erikoissairaanhoidon (4,1 milj. euroa). Erikoissairaanhoidon talousarvion toteutuma kuitenkin alitti muutetun talousarvion 1,95 milj. eurolla.

5. Onko talousarvion realistisuutta ja ennustettavuutta mahdollista parantaa edelleenkin? Mikä on talouskeskuksen rooli toimialojen ennusteiden laatimisessa ja talousarvion seurannassa?

4.2.3 Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimen sitovista tavoitteista lähinnä tuotteistamista koskevat tavoitteet toteutuivat vain osittain. Erikoissairaanhoidon osalta pitkät siirtoviiveet terveyskeskukseen tai kotihoitoon ovat edelleen haasteellisia. Terveyskeskuksen vuodeosastolla on myös pitkäaikaispotilaita odottamassa sijoituspaikkaa. Toimintakulut kasvoivat 4,5 milj. euroa ja olivat 116,3 milj. euroa eli noin 4 % suuremmat kuin edellisenä vuonna. Toimintakulut ylittivät 3,8 milj. euroa alkuperäisen talousarvion. Ylitystä tapahtui sekä perhe- ja sosiaalipalveluissa, terveyspalveluissa että erikoissairaanhoidossa. Arviointikertomuksen 2013 vastineessaan toimiala kertoo, että tarkoituksena on vuosittain tuoda päätöksentekoon realistinen talousarvio ennakoitujen suoritemäärien mukaan.

Hallinto- ja talouspalvelut

Hallinto- ja talouspalveluiden tavoitteena oli koordinoita toimialan tärkeimpiä palveluiden tuotteistamisia. Päivystyksen, asumispalveluyksikkö Nurmilinnun, kotihoidon, perheneuvolan, perhetukikeskuksen avotyön tuotteistaminen saatettiin päätökseen. Muiden yksiköiden osalta tuotteistaminen jatkuu.

Perhe- ja sosiaalipalvelut

Keskeisenä tavoitteena oli, että palvelut pystytään toteuttamaan oikea-aikaisesti ja jonotusajat ovat lyhyitä. Lastensuojelussa on pystytty sallituissa rajoissa ja perheneuvolan jonotusaikoja on saatu lyhennettyä.

Yhtenä sitovana tavoitteena oli toimintaprosessien rajapintojen tarkastelu ja toimintakertomuksen mukaan niitä oli tehty runsaasti sekä toimialueen sisällä että muiden toimialojen kanssa. Tämän johdosta prosessit ovat tehostuneet ja osaaminen parantunut.

Perhepalvelut

Perhe- ja sosiaalipalveluiden tavoitteena oli, että palvelut pystytään toimittamaan oikea-aikaisesti, ja se on toteutunut. Yhdyspintatarkasteluja on toteutettu suunniteltua enemmän ja tuotteistamista on jatkettu. Tavoitteet ovat suurimmaksi osaksi mitattavissa.

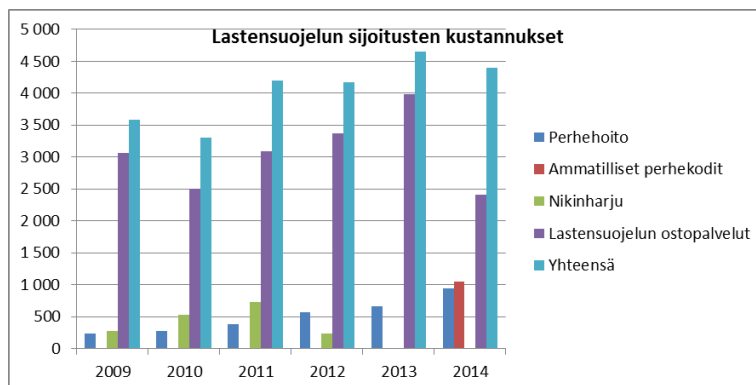
Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluille asetetut tavoitteet toteutuivat kaikkien muiden paitsi pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen osalta, johon suorat vaikutusmahdollisuudet toimialalla ovat tietysti heikot. Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoitteiden olisi hyvä olla sellaisia, joihin omalla työllä pystytään vaikuttamaan. Asian seuraaminen on kuitenkin tärkeää.

Terveyspalvelut

Terveyspalvelut haki tilikauden aikana lisämäärärahaa noin 4,5 milj. euroa, joka kuitenkin sitten alittui lähes puolella. Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintakulujen ylitys oli kuitenkin 2,47 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät, mikä selittyy asiakasmaksujen korotuksella.

Tarkastuslautakunta toteaa, että asetetut tavoitteet eivät kaikki ole mitattavissa. Niiden asettamisessa ja toteutumisen kuvaamisessa on tulevaisuudessa kiinnitettävä huomiota ymmärrettävään konkretiaan ja mitattavuuteen. Kunnassa on hyvä kehittää kotihoidon toimintaa, jotta lisääntyvä palvelutarve pystytään hoitamaan siten, ettei resursseja tarvitse kasvattaa samassa suhteessa. Kunnan kotihoidossa ollaan menossa mukaan Tieran kotihoidon toiminnanohjauspalveluun, joka tehostanee toimintaa. Tarkastuslautakunta pitää tätä askeleena oikeaan suuntaan.

Kuva 1. Lastensuojelun sijoitusten kustannukset 2009–2014

Vuonna 2014 lastensuojelun kustannukset ovat hieman vähentyneet verrattuna vuoteen 2013. Lastensuojelun ostopalvelut olivat yhteensä 4,4 milj. euroa.

Alla olevaan taulukkoon on kerätty valtakunnallisista tilastotiedoista Nurmijärven kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja niistä huostaan otettujen määriä vuosilta 2009 – 2014. Nurmijärvellä sijoitettujen lasten määrä ei ole merkittävästi noussut. Vuosittain huostaan otettujen lasten määrä on kuitenkin huolestuttavasti kasvanut.

Lasten- suojelu lapsia ja nuoria	Kodin ulkopuolelle sijoitetut						Huostaan otetut					
	v.2009	v.2010	v.2011	v.2012	v.2013	2014	v.2009	v.2010	v.2011	v.2012	v.2013	2014
Nurmi- järvi	93	84	95	93	96	96	53	53	61	61	60	63

Perhetukikeskukselle on osoitettu rakentamismääräraha vuosille 2016–2017. Uudessa 1.1.2015 voimaan astuneessa sosiaalihuoltolaissa tullaan tiukentamaan lapsen kiireellisen sijoituksen ehtoja. Lapsen kodin ulkopuolelle tapahtuvan kiireellisen sijoittamisen lisäksi kunnan tulisi edelleenkin tarjota muita kiireellisesti järjestettyjä monimuotoisia tukimuotoja kuten tehostettua perhetyötä ja perhekuntoutusta.

4.2.4 *Sivistystoimi*

Sivistystoimen sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääsääntöisesti talousarvion mukaisesti. Sivistystoimi alitti budjetin n. 548 000 eurolla. Varhaiskasvatuksen alitus tuli pääosin henkilöstökulujen budjetoitua pienemmästä toteutumisesta sekä lastenhoidon tukien alittumisesta. Henkilöstökulujen alitus muodostui toimintojen lopettamisesta ja säästövapaaista. Koulutuspalvelujen toimintakate ylittyi budjetoitua suuremmista henkilöstökuluista, asiakaspalvelujen ostoista sekä koulukuljetuskustannuksista. Koulutuspalvelujen ylitys henkilöstökuluissa johtui pääosin kahdesta syystä, henkilöstön kelpoisuusvaatimusten nousemisesta ja sitä kautta myös palkkakustannusten kasvusta. Lisäksi heinäkuussa tulleisiin virkaehtosopimuksen mukaisiin palkankorotuksiin ei ollut varattu määrärahoja koulutuspalvelujen talousarvioon. Toimialan ja tulosalueiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet toteutuivat pääosin.

Uutta opetussuunnitelmaa valmistellaan yhteistyössä varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelujen kanssa. Esiopetuksen keskittämällä tiettyihin päiväkoteihin rakennetaan lapsen koulupolkua esiopetuksesta perusopetukseen. Näiden yhteistyötä on tiivistetty yhteisillä koulutuksilla.

Nuorisotoimi on ollut mukana järjestämässä kouluissa koulukahvilatoimintaa, päihdekasvatusta sekä KANTTI KESTÄÄ -viikkoja. Kirjasto- ja museopalvelut ovat myös olleet mukana suunnaten opetustoimintaa kouluihin ja varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluissa on kehitetty edelleen suoritusperusteista budjetointia yksiköiden talouden seurannassa. Varhaiskasvatuksen laatutyö jatkui itsearviointina päiväkodeissa ja se toteutui suunnitellusti. Esiopetusryhmiin on hankittu tieto- ja viestintäteknologiavälineitä (TVT) oppimisympäristön kehittämiseksi. Palveluseteli hyväksyttiin yksityisen päivähoitotoiminnan rahoitusvaihtoehdoksi syksyllä 2014.

Palveluverkkosuunnitelman mukaisesti toimintaa supistettiin mm. Alhoniityn päiväkodin lopettamisella syksyllä 2014. Toiminnan kehittämiseen on saatu kohdennettua valtionavustusta perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseen, oppimisympäristöjen sekä kerhotoiminnan kehittämiseen.

Nuorisotoimi on saavuttanut vuodelle 2014 asetetut sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Kivenpuiston koulussa on nuorisotyöntekijä pitänyt omaa vastaanottoa nuorten tukemiseksi. Nuorisotiloissa käy paljon nuoria ja varhaisnuorten kävijämäärä on ollut kasvussa.

Nuorten alle 25-vuotiaiden työttömyys on kasvanut huolestuttavasti Nurmijärvellä ollen koko maan kasvua suurempaa. Vuoden 2014 lopussa oli nuoria työttömiä 231 kpl, kun vastaava luku vuonna 2013 oli 160. Vuoden aikana työllistettiin 85 nuorta. Resurssit eivät millään riitä työttömien nuorten tukemiseen. Haasteena ovat myös pitkät matkat työvoimatoimistoon eikä lisääntyneet verkkopalvelu välttämättä aina tue syrjäytymisvaarassa olevaa nuorta samalla tavoin kuin henkilökohtainen kontakti. Nykyisillä määrärahoilla voidaan nuoria työllistää entistä vähemmän.

6. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota työvoimapalvelujen saatavuuteen ja suosittelee selvittämään kuinka nuoret työttömät huomioitaisiin paremmin koko työllistymisprosessissa poikkihallinnollisesti.

Koulukuljetuksia on tarkasteltu arviointikertomuksessa vuodesta 2006 alkaen. Kustannukset oppilasta kohden vähenivät kolmena peräkkäisenä vuonna vuoteen 2010 saakka, jonka jälkeen ne ovat nousseet merkittävästi. Kertomusvuonna kustannukset olivat kaikista korkeimmat koko ajanjaksolla ja ylittivät talousarvion 379 600 eurolla. Kuljetuskustannukset olivat 1 578 euroa kuljetettavaa oppilasta kohti ja oppilasmäärä kasvoi 61 oppilaalla vuoteen 2013 verrattuna.

Koulukuljetukset	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kustannukset, €	2 004 396	1 962 254	1 860 270	1 881 641	1 979 010	2 060 066	2 312 869
Oppilaita	1 373	1 479	1 421	1 471	1 436	1 405	1 466
Euroa/oppilas	1 459	1 326	1 309	1 279	1 378	1 466	1 578

Nurmijärvellä koulukuljetukset on kilpailutettu 2014. Kunnan kaikki henkilökuljetukset kilpailutettiin 1.8.2014 alkaen. Sopimuskausi on 3 vuotta ja mahdollisuus yhden vuoden optioon kaudelle. Kilpailutuspäätösten mukaiset sopimusliikennöitsijät hoitavat kaikki kuljetukset. Koulukuljetuksia ei osteta ulkopuolelta.

Edelliseen vuoteen verrattuna suurin ylitykseen vaikuttanut tekijä oli yhden liikennöitsijän konkurssi, jonka vaikutus näkyy ko. liikennöitsijän alueilla Rajamäki, Röykkä ja ulkokunnat, yhteensä 68 000 euroa sekä sairaalakoulussa (mukana liikennöitsijän vaihto ja kuljetettävien määrän kasvu) noin 33 000 euroa. Eri koulujen kesken kustannusten nousut ja laskut johtuvat pääosin olosuhteiden tai kuljetuskertojen muutoksesta. Osassa kuntaa hyödynnetään joukko-liikennettä paljon.

Koulukuljetukset	Nurmijärvi	Mäntsälä	Tuusula	Vihti
Kustannukset, €	2 312 869	1 310 135	1 265 641	1 921 052
Oppilaita	1 466	824	738	1 176
Euroa/oppilas	1 578	1 590	1 715	1 634
Muutos ed. vuoteen	7,60 %	14,09 %	2,95 %	-5,57 %

Yllä olevassa taulukossa on esitetty koulukuljetuskustannukset ja niiden kasvu lähikunnissa vuonna 2014. Koulukuljetuskustannukset ovat nousseet Nurmijärven lisäksi myös Tuusulassa ja Mäntsälässä.

7. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota koulukuljetuskustannusten kasvuun ja suosittelee selvittämään, mitä keinoja on käytettävissä koulukuljetuskustannusten kasvun pienemiseen sekä kuinka kunta ottaa huomioon perheiden erilaiset tarpeet koulukuljetusten järjestämisessä?

4.2.5 Ympäristötoimi

Talousarvion sitovat tavoitteet on suurimmaksi osaksi saavutettu. Taajamarakentamisessa on lisätty aluetehokkuutta jopa reilusti yli tavoitteen. Asuntorakentaminen on ollut myös hyvällä mallilla, ainoastaan työpaikkarakentamisessa on jääty tavoitteista jälkeen. Toisaalta suunta on kuitenkin hyvä - tulevana vuosina työpaikkarakentaminen näyttää etenevän suunnitellusti. Ympäristötoimialalle asetetuista sitovista toiminnallista tavoitteista jäivät toteutumatta seuraavat: asemakaavojen tuottaminen työpaikkarakentamiseen, asemakaavoituksen henkilökunnan valmiudet piirtää asemakaavoja Novapoint-ohjelmalla sekä sähköisen asiakaspalautusjärjestelmän käyttöönotto.

Sitovat taloudelliset tavoitteet toteutuivat lukuun ottamatta rakennusvalvontaa, jonka toimintakate ylitti hieman talousarvion. Tarkastuslautakunta näkee positiivisen kehityksen teknisen keskuksen toimintakatteen kasvussa, joka oli noin 500 000 euroa budjetoitua parempi. Toimintatuotot olivat noin 180 000 euroa budjetoitua paremmat lähinnä metsien myynnin johdosta. Suurimmat säästöt tulivat muun muassa teiden talvikunnossapidosta, katuvalaistusten energiakuluista ja jätehuollosta.

Ympäristötoimiala näyttää toteuttaneen kuntastrategiaa tarkoituksenmukaisesti. Useita asemakaavoja on saatu eteenpäin käsittelyyn, niistä merkittävimpana Viirinlaakson asemakaava. Tarkastuslautakunta näkee kehitettävää jatkossa urakoitsijoiden kilpailutuksessa ja työtuloksen arvioinnissa. Tavoitteena tulee olla työnlaadun tehokas valvonta ja puuttuminen poikkeamiin riittävällä tehokkuudella. Urakkatarjousten oikeanlainen mitoitus palvelee myös asukkaiden hyvinvointia ja turvallisuutta.

Rakennuslupia ei haettu vuonna 2014 ennusteen mukaisesti, minkä vuoksi rakennusvalvonnan toimiala jäi budjetoituista toimintatuotoistaan noin 50 000 euroa. Ympäristötoimialan investointimäärärahaa jäi käyttämättä noin 5,4 milj. euroa. Suurin hankkeista oli Viirinlaakson paalulaattaurakka (1,8 milj. euroa).

Jatkossa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että määrärahat kohdistetaan kunnalle tärkeisiin ja kriittisiin kohteisiin. Esimerkiksi kevyenliikenteen väylien puutteelliset puitteet kunnassa vaativat pikaista tarkennusta. Kunta on pinta-alaltaan erittäin laaja ja näin ollen väylillä olisi iso kansantaloudellinen merkitys kuntalaisten liikkumiseen ja hyvinvointiin. Kuntalaisia palvelisi etenkin Kirkonkylän ja Rajamäen välinen kevyt liikenne. Toimintakertomuksessa kyseinen hanke on nostettu merkittäväksi liikenneturvallisuushankkeeksi.

8. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota kevyen liikenteen väylien puutteellisuuteen kunnassa ja pyytää selvitystä, mitä konkreettista kevyenliikenteenväylien suhteen on jo tehty ja kuinka hankkeissa edetään. Tarkastuslautakunta pyytää myös huomioimaan tiedottamisessa asukkaat.

Kuntasuunnittelulautakunta oli ilmaissut huolensa kunnan yleiskuvasta ja siisteydestä, katu- ja kadunvarsien kunnosta ja kunnan hoidossa olevien yksityisteiden kunnosta.

9. Tarkastuslautakunta on huomionnut, että yksityisteitä koskeva selvitys on tehty ja tiedustele mitä toimenpiteitä selvityksen pohjalta tullaan tekemään.

4.2.6 Liikelaitokset

Nurmijärven Työterveys-liikelaitoksen tilikauden ylijäämä oli noin 73 000 euroa, kun se edellisessä tilinpäätöksessä oli ollut noin 22 000 euroa. Tulosalueen toiminnan tuotto jäi hieman arviota pienemmäksi ja niin jäivät myös toiminnan kulut. Toiminnan tuotteiden myyntihintoja muutettiin kauden aikana ja toimintakertomuksen mukaan myös toimintaa tehostettiin. Resurssipulan vuoksi käytettiin vuokratyövoimaa. Toimintakertomuksen mukaan tulostavoite saavutettiin ennen kaikkea henkilöstön työn tuottavuuden nousulla. Tähän vaikutti osaltaan myös tuotevalikoiman lisäys.

Työterveyshuollon toiminnan painopiste oli sairauden hoidossa ja resursseja halutaan edelleen ohjata terveyden ja työkyvyn parantamisen suuntaan. Tämä on suositeltava suunta myös tarkastuslautakunnan mielestä ja asia, jota kannattaa tavoitteissa mitata myös tulevaisuudessa. Tilikaudella tulosalueella tehty asiakastytytyväisyyskysely antoi toiminnalle valtakunnallisessa vertailussa keskimääräistä paremman tuloksen. Tulosalueen toiminnalliset tavoitteet ovat selkeät ja mitattavissa. Tavoitteet ovat pääsääntöisesti täyttyneet.

Aleksia -liikelaitoksen toimintakate oli noin 186 000 euroa, ja samalla noin 49 000 euroa parempi kuin vuonna 2013. Tilikauden ylijäämä (2 383 euroa) jäi kuitenkin alle tavoitteen, joka oli 11 580 euroa. Sitovista tavoitteista kiinteistöpalvelujen tuotteistamisen jatkaminen ei toteutunut.

10. Tarkastuslautakunta tiedustele tilakeskukselta, aiotaanko kiinteistöpalvelujen tuotteistamista koskeva tavoite toteuttaa lähitulevaisuudessa?

Arviointikriteereinä on ollut keittiörakenteen uudistamiseen osallistuminen palvelun tuottajana. Sitovana tavoitteena 2014 on ollut mahdollisen päätöksen perusteella toimintasuunnitelman tekeminen. Tavoite on toteutunut toimintakertomuksen mukaan niiltä osin kuin se on ollut mahdollista, sillä investointiesitykset ovat siirtäneet keittiörakenteen toteutumista 5 vuodelle eteenpäin.

Ruokapalvelut ovat lakisääteisiä ja tarkastuslautakunnan mielestä niiden kehittäminen on välttämätöntä. Talousarvion mukaan investointien lykkääminen viivästyttää liikelaitoksen toiminnan suunnittelua ja käytännön kehittämistä, sekä vaikeuttaa asetetun 2 %:n tuottavuustavoitteen toteuttamista.

11. Tarkastuslautakunta kysyy missä vaiheessa suunnitelma on, ja pyytää selvittämään keittiörakenteeseen kohdistuvien investointien lykkäämisen vaikutuksen verraten niitä mahdollisiin kustannussäästöihin ja tuottavuuteen.

Klaukkalan jäähalli -liikelaitoksen toimintakate oli noin 329 000 euroa eli noin 114 000 euroa parempi kuin vuonna 2013. Tilikauden ylijäämä oli 135 087 euroa, joten sitova taloudellinen tavoite toteutui. Klaukkalan jäähallin laajennus ja vanhan hallin osittainen peruskorjausurakka valmistui vuonna 2014. Talousarviossa esitetyt sitovat toiminnalliset tavoitteet toteutuivat.

Rakentamisen yhteydessä tuli paljon lisä- ja muutostyötarpeita. Hankkeen suunnittelussa ja toteuttamisessa käytännön johtaminen jäi yhden henkilön vastuulle. Koko projektissa on ollut ongelmia mm. suunnittelussa, tiedonkulussa ja valvonnassa. Tämän kokoluokan rakennusprojekteissa tarkastuslautakunta suosittelee ammattitaitoisen ohjausryhmän käyttöä.

Vesilaitos -liikelaitoksen tilikauden toimintakate toteutui 200 000 euroa arvioituna parempana. Tilikauden ylijäämä oli 367 397 euroa, joten sitova taloudellinen tavoite toteutui. Tämän mahdollistivat ennakoitua pienemmät poistot ja rahoituskulut. Talousarvion sitovat toiminnalliset tavoitteet ovat enimmäkseen toteutuneet. Toimitilakartoitus on vielä toteutumatta, mutta prosessi on kuitenkin käynnistynyt tarkastelujakson aikana.

Asiakastyytyväisyyttä on mitattu vuoden aikana ja kehitystä on tapahtunut erityisesti vesilaitoksen palvelussa sekä veden jakelussa ja viemäroinnin toimintavarmuudessa. Kehitettävänä asiana asiakkaat näkivät tiedottamisen, sillä se koettiin puutteellisena vesikatkoksiin, verkostosaneerauksiin ja veden laatuun sekä veden hinnoitteluperusteisiin liittyen.

12. Tarkastuslautakunta haluaa tietää millä konkreettisilla toimenpiteillä vesilaitos kehittää jatkossa tiedottamista.

4.3 Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2014 taloussuunnitelmaa tehtäessä todettiin talouskehityksen arvioinnin olevan poikkeuksellisen epävarmaa. Taloudellisen kasvun arvioitiin yleisesti olevan lähivuosina hidasta, ja että talouskasvua ei pystytä laskemaan kotitalouksien kulutuksen varaan. Kansantalouden odotettiin jäävän pieneksi, mutta vuodelle 2014 odotettiin kuitenkin pientä kasvua edelliseen

vuoteen verrattuna. Julkisen sektorin talouden odotettiin jäävän alijäämäiseksi talouskaudella 2014.

Nyt jo kulunut vuosi 2014 oli kuitenkin jo kolmas perättäinen taantumavuosi maamme taloudessa. Vuoden aikana yleistä talouskehitystä varjosti yhä edelleen muutamien Euroopan valtioiden taluskriisit, Ukrainan ja Krimin tapahtumat ja niistä johtuneet Venäjälle asetetut talouspakotteet. Julkinen sektori jäi odotusten mukaisesti alijäämäiseksi. Kuntien osalta keskimääräinen veroprosentti kasvoi (peräti 156 kuntaa nosti veroprosenttiaan vuodelle 2014, keskimääräinen tuloveroprosentti oli 19,74) ja siten myös kuntien verotulot näyttävät kasvaneen 1,3 %. Kunnat toteuttivat omalta osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuroamista. Henkilöstökuluja vähennettiin noin 400 milj. eurolla ja veroprosenttien korotukset lisäsivät verotuloja noin 390 milj. eurolla.

Yritysten tuloskehitys on edelleen heikkoa ja valtionosuusleikkauksista johtuneet käyttötalouden valtionosuudet pienuivat. Kuntatalouden toimintamenojen on ennustettu kasvaneen nimellisesti vain noin prosenttiyksiköllä.

Valtionosuusleikkauksista ja heikosta verotulokehityksestä johtuen kuntien tulorahoitus ei riittänyt kattamaan investointeja, mikä selittää lähes kokonaan kuntien velkaantumisen kasvun. Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta kasvoi edelleen 7,4 %. Kunnilla on nyt lainaa 2733 euroa jokaista asukasta kohti.

Kuntien ja kuntayhtymien bruttoinvestoinnit olivat poikkeuksellisen suuret. Talousnäkyviä ympäröivä epävarmuus on edelleen suuri ja ennakoitua hitaamman kasvun riskit ovat voimistuneet. Taustalla ovat geopoliittiset jännitteet, rahoitusmarkkinoiden riskit sekä rakennemuutosten riittämätön täytöntöönpano. Inflaation jatkuminen pitkään hyvin hitaana tai negatiivisena on myös haitaksi kasvunäkymille. Toisaalta öljyn alhainen hinta ja euron heikkeneminen vaikuttavat talouteen positiivisesti.

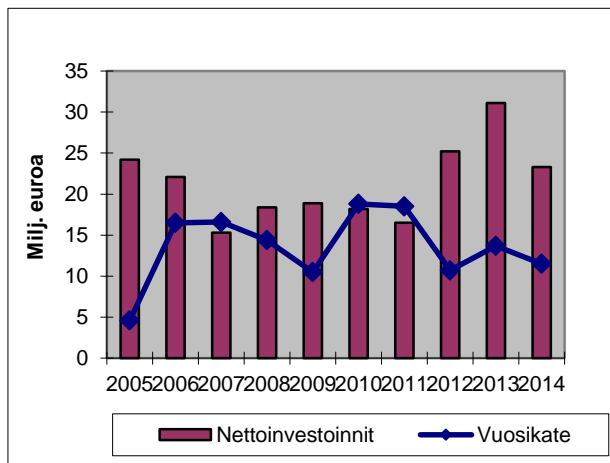
Hitaasta talouskasvusta johtuen kuntien veropohja kehittyy jatkossakin hyvin vaatimattomasti. Kuitenkin kuntien toimintamenot uhkaavat kasvaa edelleen tasaisesti mm. ikärakenteen muutoksen lisätessä palvelutarvetta sekä uusien tehtävien myötä. Kuntien tulorahoitus ei riitä kattamaan kasvavia investointeja ja siten velkaantuminen uhkaa jatkua voimakkaana. Jos tämän suuntaista kehitystä (veropohja pysyy ennallaan, toimintamenot kasvavat ja investointien määrä kasvaa) ei saada käännettyä, kohdistuu myös kunnallisveroon tulevaisuudessa suuret korotuspaineet.

Nurmijärven kunnan talous vuonna 2014 kääntyi alijäämäiseksi lopullisen summan ollessa noin 1,9 milj. euroa. Alijäämä on kuitenkin noin 0,8 milj. euroa parempi kuin alkuperäisessä talousarviossa oli ennakoitu. Kunnan verotulojen kasvu vuonna 2014 oli 5,2 milj. euroa suurempi kuin edellisenä vuonna. Tuloveroprosenttia nostettiin vuodelle 2014 ja tuolloin sen vaikutuksen arvioitiin olevan noin 4 milj. euroa. Verotulot kasvoivat prosentuaalisesti edelliseen vuoteen verrattuna 3,1 %. Valtionosuudet puolestaan laskivat 8,4 % eli noin 2,2 milj. euroa. Toimintakulujen kasvu oli 2,7 % eli toimintakulujen kasvu hidastui edelliseen vuoteen (4,5

%) verrattuna. Kun lasketaan yhteen kunnan tulot (toimintatulot, verotulot ja valtionosuudet), niin tulojen kasvu oli yhteensä noin 3,8 milj. euroa ja vastaavasti menojen kasvu oli noin 5,9 milj. euroa (tulot +1,6 % ja menot +2,7 %). Kunnan menojen kasvu oli siis edelleen nopeampaa kuin tulopuolen kehitys ja on siis strategisen tavoitteen osalta epätasapainossa.

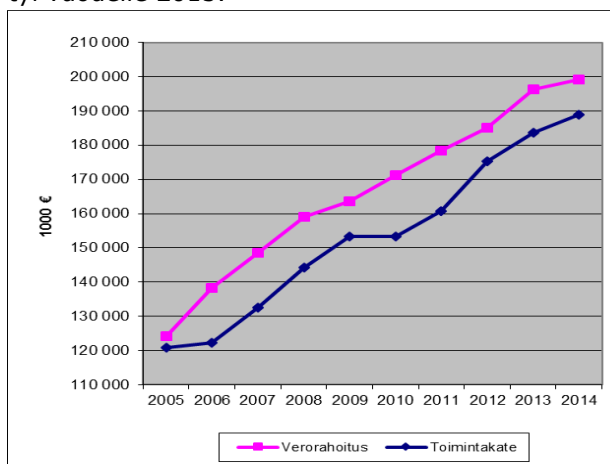
Tilivuoden investoinnit olivat 25,8 milj. euroa eli 7,4 milj. euroa edellisvuotta pienemmät ja 13,9 milj. euroa talousarviota pienempi. Jos investoinnit olisivat toteutuneet suunnitellussa laajuudessa, niin kunnan talous olisi ollut hyvin raskaasti alijäämäinen. Investoinneista oletettavasti suurin osa oli kuitenkin siirtoja tuleville vuosille, joka osaltaan lisää tulevien vuosien taloudellista haastetta. Kunnan omavaraisuusaste laski edelleen ja oli 47,6 %. Se on toisena vuonna peräkkäin alle strategisen 50 %:n tavoitteen. Velkamäärä asukasta kohden kasvoi 7,4 %:lla 2499 euroon. Omavaraisuusasteen heikentyminen kertoo kunnan liiallisesta velkaantumisesta sekä menojen ja tulo-rahoituksen välisestä epäsuhteesta.

Kuntastrategian mukainen tavoite – vuosikate kattaa poistot – jäi myös toteutumatta, kun vuosikate kattoi vain 85 % poistoista. Taseen loppusumma oli 294 milj. euroa ja taseeseen kertynyt ylijäämä laski hieman ollen 54,7 milj. euroa. Lainakanta oli vuoden lopussa 103,9 milj. euroa. Vuoden 2014 alijäämä oli 1,975 milj. euroa.

Kuva 2. Nettoinvestoinnit ja vuosikate 2005 – 2014.

Kertomusvuoden nettoinvestointeja ei pystytty edelleenkään enää rahoittamaan tulo-rahoituksella. Vuosikate laski hieman edelliseen vuoteen verrattuna ja oli parempi kuin vuonna 2012, mutta silti jäi edelleen alle vuosien 2010–2011 vuosikatteen. Investointien määrä jäi alle vuosien 2012–2013 investointimenojen, mikä selittyy sillä, että osa investoinneista siirtyi vuodelle 2015.

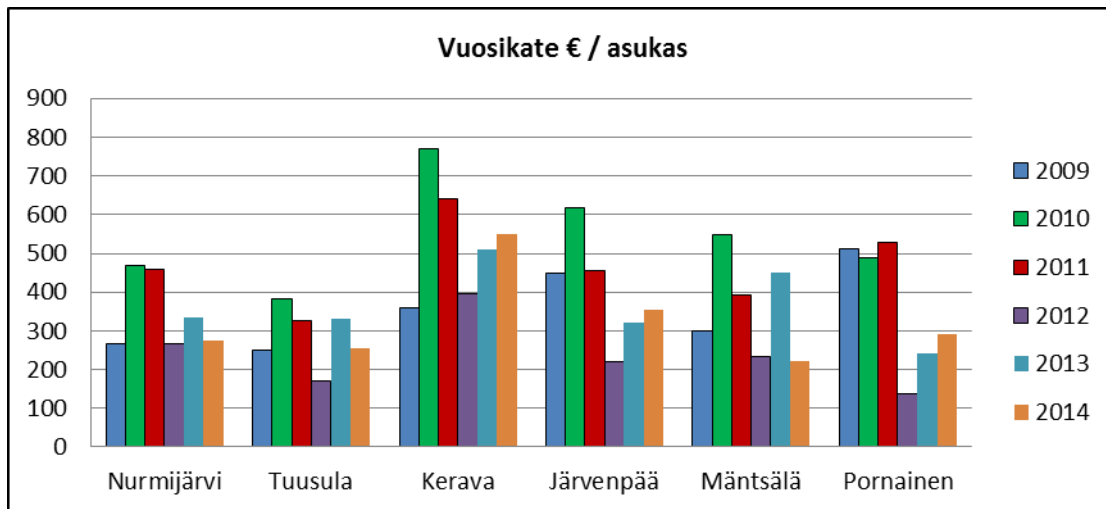
Kuva 3. Verorahoitus ja toimintakate 2005-2013

Kuva 3 havainnollistaa kunnan verotulojen ja nettomenojen suhdetta vuosilta 2005–2014. Verorahoitus (verotulot + valtionosuudet) ovat kasvaneet melko tasaisesti vuosittain. Nettomenot ovat kasvaneet samaa tahtia verorahoitustulojen kanssa vuodesta 2006 vuoteen 2009, pysähtyivät vuonna 2010 samalle tasolle kuin edellisenä vuonna ja lähtivät

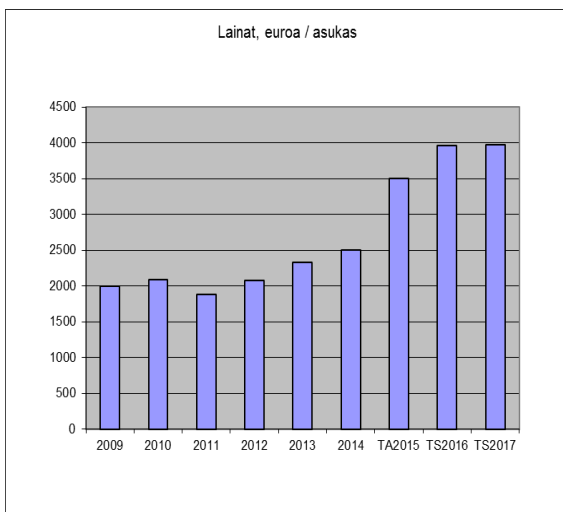
jälleen voimakkaaseen, verorahoitusta suurempaan kasvuun neljänä viime vuotena. Tilinpäättövuonna nettomenot kasvoivat 2,8 % (edellisenä vuonna 4,8 %). Verotulot ja valtionosuudet kasvoivat yhteensä 1,5 % (edellisenä vuonna 6 %). Toimintakatteen ja verorahoituksen väliin jäävällä osalla kuvassa 4 tulisi kattaa vähintään rahoituserät (korot ja lainojen lyhennykset) ja korvausinvestointien suuruiset poistot, jotta talous pysyy tasapainossa ja lainanotolla rahoitetaan vain uusia investointeja.

Kuva 4. Vuosikatteet KUUMA-kunnissa vuosina 2009–2014.

Kuvassa 4 on verrattu KUUMA-kunnissa vuosina 2009–2014 toteutuneita vuosikatteita / asukas. Nurmijärven, Tuusulan ja Mäntsälän vuoden 2014 vuosikatteet heikkenivät jonkin verran edellisestä vuodesta. Nurmijärven vuoden 2014 vuosikate asukasta kohti oli 276 euroa/asukas, kun se vuonna 2013 oli 333 euroa/asukas. Vuosikate vuonna 2014 oli kuitenkin parempi kuin vuonna 2012, jolloin se oli 265 euroa / asukas.

Kuva 5. Lainakanta asukasta kohti 2009–2017.

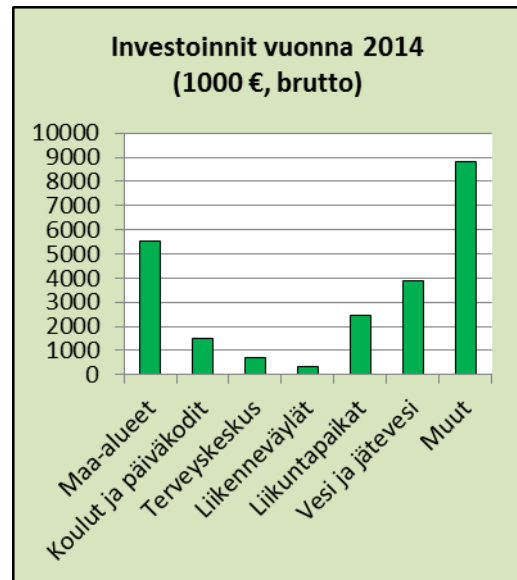

Kuva 5 kertoo kunnan asukasta kohti lasketun lainakannan toteutuneen kehityksen 2009 – 2014 ja suunnittelukauden tulevan kehityksen 2015 - 2017. Lainat asukasta kohti kohosivat ensimmäisen kerran yli 2000 euron lukemaan vuonna 2010. Kertomusvuonna 2014 lainakanta oli 103,9 milj. euroa eli 2.499 euroa/asukas. Vuonna 2015 lainat asukasta kohden nousee yli 3000 euroon. Suunnittelukaudella lainarahalla tehdään suuria investointeja, jolloin lainakanta nousee vuoteen 2017 mennessä 171,8 milj. euroon (3.971 euroa/asukas).

4.4 Investoinnit

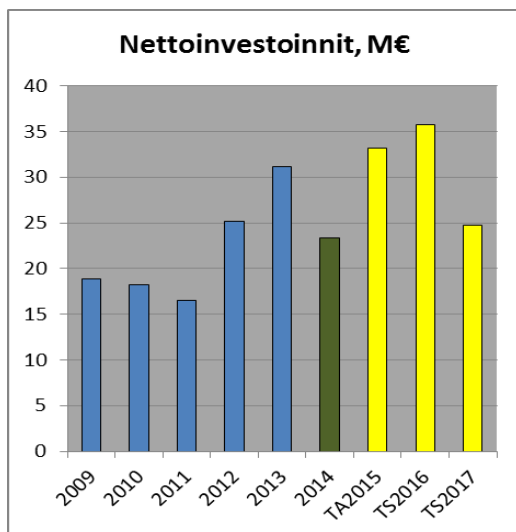
Viereisessä olevassa kuvassa 6 on kuvattu kertomusvuoden investoinnit lajeittain. Suurimmat kunnan kertomusvuoden rakennusinvestoinnit olivat Klaukkalan terveysaseman peruskorjaus, Haikalan peruskoulun peruskorjaus, Vendlaskolan peruskorjaus, Ahjolan kunnostukset, Kirkonkylän liikuntapuiston pukutilat, Tiiran uimarannan pukutilat ja Kirkonkylän liikuntapuisto sekä Kunnanvirastotalo. Kunnallistekniikan rakentamisen osuus (5,2 milj. euroa) on koko kunnan investointimenoista 22,4 %. Investointeihin käytetyt euron määrät laskivat vuosina 2009 – 2011, kunnes vuonna 2012 ne nousivat 25 milj. euron tasolle. Kertomusvuonna investointimenot olivat 23,3 milj. euroa. Kuvassa 7 näkyy miten investointien määrän on suunniteltu kasvavan vuoteen 2017 saakka.

Kuva 6. Investoinnit lajeittain 2014

Suurin uusi hanke on vuosina 2013 – 2017 toteutettava Nurmijärven Monitoimitalo, jonka kokonaisbudjetti on noussut 13,5 milj. euroon. Muita uusia hankkeita ovat Tammentuvan päiväkotit (2,5 milj. euroa), Karhunkorven koulun laajennus ja peruskorjaus (2,9 milj. euroa) ja Rajamäen terveysasema (2,8 milj. euroa). Perhetukikeskukseen on varattu 1,0 milj. euroa ja sen pitäisi valmistua vuoteen 2016 mennessä. Rajamäen uimahallin peruskorjaukseen ja laajennukseen on varattu 11,5 milj. euroa.

Kuva 7. Nettoinvestoinnit 2009–2017

Tarkastuslautakunta kiinnittää huolestuneena huomiota kuntastrategiasta poikkeamiseen ja velkaantumismäärän kasvuun niin, että suunnitelmakauden viimeisenä vuonna velat asukasta kohti laskettuna ovat yli 3 971 euroa.

5. Henkilöstö

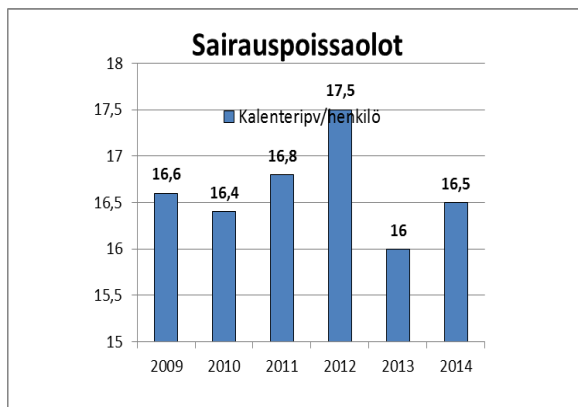
Valtuusto hyväksyi vuonna 2012 henkilöstöohjelman vuosille 2013 – 2016. Ohjelma laadittiin laajapohjaisessa työryhmässä ja siitä pyydettiin kannanottoja koko henkilöstöltä. Ohjelman tavoitteena on olla henkilöstöjohtamista suuntaava ja yhtenäistä henkilöstöpolitiikkaa vahvistava ohje.

Henkilöstökertomuksen mukaan kunnan henkilöstön määrä kertomusvuoden lopussa oli 2627 henkilöä, joista vakinaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 77 % ja määräaikaisessa 23 %. Vakinaisen henkilöstön määrä laski vuoteen 2013 verrattuna 2 henkilöllä ja määräaikaisten ja sijaisten laski 87 henkilöllä.

Henkilöstökysely on tehty edellisen kerran vuonna 2013. Vuonna 2014 ei tehty henkilöstökyselyä. Vuosien 2014 ja 2013 henkilöstökertomuksissa ei ole tuotu esille asioita mihin toimialoilla on kiinnitetty huomiota ja minkälaisia toimenpiteitä on tehty vuonna 2013 tehdyn henkilöstökyselyn tulosten johdosta.

13. Tarkastuslautakunta suosittelee, että henkilöstökertomuksessa tuodaan esille mihin asioihin toimialoilla on kiinnitetty huomiota ja minkälaisia toimenpiteitä on tehty henkilöstökyselyn johdosta sekä henkilöstökyselyn vaikuttavuudesta.

Kuva 8. Sairauspoissaolot 2009 – 2014

Kunnan henkilöstön sairauspoissaolojen määrä vuonna 2014 oli keskimäärin 16,5 (16,0). Edelliseen vuoteen verrattuna oli sairauspoissaolojen määrä hieman kasvanut. Palkkojen vertailu poissaolojen palkan osoitti, että ympäristötoimessa, sosiaali- ja terveystoimessa sekä varhaiskasvatustalveluissa sairauspoissaolot olivat kaikista korkeimmat.

14. Tarkastuslautakunta toteaa, että sairauspoissaolojen seuranta ja analysointi on kattavaa ja kiinnittää huomiota sairauspoissaolojen edelleen korkeaan määrään. Tarkastuslautakunta suosittelee, että sairauspoissaolojen määrään kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja pyritään löytämään uusia keinoja niiden vähentämiseen.

Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee selvittämään, että onko ostopalveluiden määrä palvelutuotannossa lisääntynyt, kun henkilömäärä on vähentynyt.

Henkilöstökertomuksen mukaan henkilöstön ulkoinen lähtövaihtuvuus oli 7 %. Vuonna 2014 oli haettavana 305 vakinaista ja määräaikaista työpaikkaa, kun luku vuonna 2013 oli ollut 509. Rekrytoinnit on henkilöstökertomuksen mukaan perusteltu taloudellisista ja toiminnallisista näkökulmista ja ennen rekrytointiin ryhtymistä on selvitetty sisäisten tehtäväjärjestelyjen mahdollisuuksia. Tarkastuslautakunta suosittelee, että kun henkilökuntaa palkataan, mietitään tarkkaan mitä osaamista kunnassa ja tehtävässä tarvitaan ammattitaitoisen ja osaavan henkilökunnan palkkaamiseksi. Osaamistarve ei aina välttämättä ole täysin sama mitä aikaisemmin tehtävässä olleella henkilöllä on ollut.

Kunnan henkilöstöpalveluissa on valmisteltu vuoden 2014 henkilöstökertomus, jossa on monipuolisesti ja laajasti esitetty henkilöstön työhyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä ja erilaisia tilastotietoja, joita on hyvä hyödyntää kunnan toiminnan ja prosessien kehittämisessä. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota työtapaturmien ja korvaussummien määrään. Lisäksi tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota henkilöstöohjelman 2013–2016 toteutumisen arviointiin, jossa oli todettu usean toimenpiteen kohdalla, että toimenpidettä ei ollut toteutettu vuosina 2013–2014 tavoitteesta huolimatta. Henkilöstöohjelman 2013–2016 toteutumisen arvioinnissa on esitelty 40 kohtaa, joista 9 jäi toteuttamatta. Tavoite, toimenpiteet ja toteutuminen vuosina 2013–2014 on kirjattu.

15. Tarkastuslautakunta tiedustelee, miksi henkilöstöohjelman vuosille 2013–2014 päätettyjä toimenpiteitä ei ole toteutettu? Tullaanko nämä toimenpiteet toteuttamaan vuonna 2015? Lisäksi tarkastuslautakunta suosittelee arvioimaan henkilöstöohjelman vaikuttavuutta.

6. Kuntakonserni

Nurmijärven kuntakonserniin kuuluu 7 tytäryhtiötä, 5 kuntayhtymää ja 3 osakkuusyhtiötä. Kunnan omat konserniohjeet, joissa käsitellään mm. omistajapolitiikkaa, on viimeksi hyväksytty valtuustossa vuonna 2006. KUUMA-kuntien yhteiset omistajapolitiittiset linjaukset on puolestaan päivitetty vuoden 2012 aikana. Kuntien välisessä yhteistyössä tavoitteena on yhteisöjen toiminnan kehittäminen ja tukeminen siten, että omistajien yhteiset tavoitteet toteutuvat.

Tytäryhtiöiden toimintaa on arvioitu niiden toimintakertomusten perusteella. Yhtiöiden talousarviossa asettamista tavoitteista reilusti yli puolet oli toteutunut. Osa tavoitteiden toteutumisista tosin oli tulkinnanvaraisia. Tarkastuslautakunta muistuttaakin, että tavoitteiden toteutumisista on pystyttävä arvioimaan konkreettisella tasolla. Nurmijärven Vuokra-asuntoja tarkastuslautakunta puolestaan pyytää kiinnittämään huomiota selkeämpään sanalliseen raportointiin tavoitteiden toteutumisen osalta.

Tytäryhtiöiden toimintakatteet toteutuivat suunnitelmien mukaisesti muilla, paitsi Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskustella ja Rajamäen Uimahallilla. Klaukkalan säästökeskuksessa kiinteistön korjauksen budjetointi ylittyi monella eri osa-alueella. Uimahallin kohdalla syy on

lyhyemmässä toimintavuodessa, sillä se suljettiin toimintavuoden toukokuussa peruskorjaus- ja laajennushankkeen vuoksi. Uimahallin investointeihin käytettiin suunnitelman mukaisesti kunnan pääomalainaa 6,9 milj. euroa sekä opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää avustusta 0,8 milj. euroa. Nurmijärven Sähkö puolestaan ylitti liikevoittona arvioidusta, sillä investointeihin ei ollutkaan tarvetta arvioidussa laajuudessa. Tulosta paransi myös kaukolämmön bioenergian osuuden kasvu sekä onnistumiset sähkön hankinnasta.

Koko kuntakonsernin ylijäämä vuonna 2014 oli 1 milj. euroa. Se on noin 0,3 milj. euroa parempi kuin edellisenä vuonna (0,7 milj. euroa). Konsernin lainakanta oli vuoden lopussa 168,6 milj. euroa, kun se edellisenä vuonna oli ollut 151,7 milj. euroa. Lainakanta oli kasvanut 16,8 milj. euroa. Lainaa oli vuoden lopussa 4 054 euroa/asukas, kun vuonna 2013 lainaa oli 3 686 euroa/asukas. Konsernin omavaraisuusaste oli 42 %. Vastaava luku vuonna 2013 oli 43,8 %. Bruttoinvestoinnit konsernilla olivat 58,2 milj. euroa. Investointien tulo-rahoitus oli 40,8 %, kun vastaava luku edellisenä vuonna oli 44,9 %.

7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Toimintakertomus sisältää selonteon sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnasta kunnassa. Sisäinen valvonta kunnassa toteutuu johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä. Lisäksi sisäinen ja ulkoinen tarkastus arvioivat osaltaan sisäisen valvonnan toimivuutta. Keväällä 2014 on toimialoilla päivitetty riskien kartoituksia.

8. KUUMA-yhteistyö

Seudullinen KUUMA-yhteistyö muutti muotoaan vuonna 2012. Toiminta on jatkunut Keravan kaupungin liikelaitoksena. Nurmijärven hallintokuntien toimintakertomustietojen mukaan monilla hallintokunnilla yhteistyö KUUMA-kuntien kanssa on jatkunut ja se on ollut monimuotoista kertomusvuonna. Vain muutamat tulosalueet ovat toimintakertomuksissa ilmoittaneet, että heillä ei ole yhteistyötä. Toimintakertomuksista ja tilinpäätösasiakirjoista ei käy edelleenkaan ilmi se, miten paljon resursseja on käytetty yhteisiin hankkeisiin. Työryhmien ja yhteistyön aikaansaannoksista ei ole erityisemmin mainittu toimintakertomuksissa.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä yhteistyön jatkamista KUUMA-kuntien kanssa ja siksi olisi hyvä jos yhteistyön tuloksia sisällytettäisiin toimintakertomustietoihin.

9. Muut havainnot

Kunnan hankinnat ovat oleellinen osa talouden hoitoa. Tarjouskilpailun ehtojen määrittelyyn ja tarjousten pisteyttämisen tulee edelleenkin kiinnittää huomiota. Asiantuntemuksen kilpailuttamisessa tulee olla ajantasaista ja ammattitaitoista. Kunnassa tulee varmistaa hankintaosaamisen, tarjouspyynnön sisällön ja hankintalainsäädännön riittävä tuntemus sekä sopimushallinnan asianmukaisuus ja ajantasaisuus. Ostopalvelusopimusten toteutumiseen tulee kiinnittää huomiota ja varmistaa, että palvelut tuotetaan tarjouspyynnön kriteerien ja sopimusten mukaisesti.

16. Tarkastuslautakunta suosittelee kiinnittämään huomiota sopimusten toteutumisen valvontaan.

17. Tarkastuslautakunta suosittelee, että päätöksentekijät ja virkamiehet sekä lautakunnissa toimivat luottamushenkilöt saavat kattavan koulutuksen uuden kuntalain vaikutuksista ennen sen voimaantuloa.

10. Yhteenveto

Sote-uudistus, kuntarakennemuutos, sote-lausunnot ja kahdeksan kunnan liitosselvitys olivat vuoden 2014 aikana merkitsevässä asemassa. Niiden pohjalta tehtiin paljon pohjatyötä, joka toistaiseksi ei ole johtanut oikeastaan minkäänlaiseen etenemiseen. Vuoden 2015 alkupuolella olemme edelleen hyvin epävarmassa tilanteessa tulevien kehitystrendien suhteen. Ainut, mistä voimme olla varmoja on, että muutosvalmistelu jatkuu – tavalla tai toisella. Tällainen epävarmuus tulevasta vaikeuttaa totta kai pidemmän tähtäimen suunnittelua ja strategisten tavoitteiden asettamista ja toteuttamista. Tällä hetkellä tärkeintä olisi keskittyä sellaisten tavoitteiden toteuttamiseen, joihin itse varmasti pystymme vaikuttamaan. Niillä sektoreilla, joilla epävarmuus korostuu, tulisi keskittyä jokapäiväisen työn suorittamiseen ja tehostaa sitä työtä päivä päivältä, suorite suoritteelta.

Suomen julkisen talouden tila on muutamassa vuodessa heikentynyt talouskriisin vanavedessä. Kriisiä edeltänyttä vahvan kasvun kautta on seurannut talouden hyydyttänyt haastava yhdistelmä eurokriisin synnyttämästä viennin laskusta, kotimaisen teollisuuden rakennemuutoksesta ja viimeaikaisista EU:n Venäjä-pakotteista. Verotulot eivät ole kasvaneet menojen kanssa samaa tahtia ja tämä on aiheuttanut julkisen velan jatkuvan kasvun. Otettu velka on tulevaisuuteen siirrettyä verotusta.

Taloutta on kiristetty menoleikkauksin ja verotustakin kiristetty. Tämä on osaltaan heikentänyt talouskasvua kotimarkkinoilla. Rakennemuutokset ovat käytännössä pakollisia, jotta saadaan purettua menopaineita ja sitä kautta vakauttaa julkista taloutta.

Maailma muuttuu – muutos on välttämätöntä – muutoksen hyväksyminen ja siitä oppiminen kääntävät kriisit voimavaroiksi.

Tavat toimia ja tehdä asioita muuttuvat – työelämä ja osaamisvaatimukset uudistuvat. Myös kunnan eri toimialoilla – eri tehtävissä ja suoritteissa on löydettävä uusia tapoja suoriutua. Meillä jokaisella löytyy varmaan ajatuksia, joilla omaa työtämme voisimme helpottaa ja tehostaa. Itse vapaaehtoisesti tehty muutos on paljon jännittävämpää toteuttaa kuin se niin sanotusti pakollinen. Kunnilla on harkintavalta siihen, miten tehtäviään toteuttaa.

”Muutoksen myrskyssä on tärkeämpää seurata mihin myrsky on viemässä kuin miettiä milaisessa kelissä matka etenee.”

Olellisen tärkeitä ovat hallituksen toimet rakenneuudistuksen ja etenkin kuntien tehtävien ja velvoitteiden karsimisen suhteen. Menojen kasvu ei voi toistuvasti ylittää tulojen kasvun tasoa. Kunnan on myös itse – omin toimin hidastettava menojen jatkuvaa kasvua. Tämä vaatii realistista investointipolitiikkaa, mutta myös omien toimintojen kehittämistä, toimintatapojen ja prosessien uudistamista sekä tuotannon rakenteiden tarkastelua.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategisista tavoitteista on johdettava toteuttamiskelpoisia ja tavoitteen hengen mukaisia toimenpiteitä. Tavoitteiden tulee olla selkeitä, ymmärrettäviä ja niiden tulee olla realistisia ja tulokset mittavissa. Toimenpiteillä tulee olla määritelty vastuutaho ja aikataulu.

11. Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että valtuusto velvoittaisi kunnanhallituksen ja lautakunnat käsittelemään arviointikertomuksen ja antamaan vastineet kertomuksen havaintoihin sekä raportoimaan valtuustolle kuluvan vuoden aikana havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä.

Tilintarkastaja esittää tilintarkastuskertomuksessaan tilinpäätöksen hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä kunnan hallintoa ja taloutta hoitaneille toimielinten jäsenille ja tehtävälakeiden johtaville viranhaltijoille tilikaudelta 1.1.–31.12.2014. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

NURMIJÄRVI

Nurmijärvellä 11. päivänä toukokuuta 2015

Hannu Toikkanen
puheenjohtaja

Jouni Maijala
varapuheenjohtaja

Mika Harju

Aulikki Markkanen

Aila Metsä-Mähkä

Torsti Ruokoski

Milka Taivassalo